Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 74. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 19-го КВІТНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 19, 1956. No. 74. VOL. LXIII.

АЙЗЕНҐАВЕР ПОЧАВ ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ

ПРЕЗИДЕНТ ГОВОРИВ ПРО ВОЛЮ І ДОБРОБУТ ДЛЯ ВСІХ; ХВАЛИТЬ РЕСПУБЛІКАНСЬКУ ПАРТІЮ, АЛЕ НЕ ВИСТУПАЄ ПРОТИ ДЕМОКРАТІВ, ЯКІ РІЗНЯТЬСЯ ВІД РЕСПУБЛІКАНЦІВ НЕ ІДЕАЛАМИ Й ЦІЛЛЮ, ТІЛЬКИ МЕТОДАМИ

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер почав виборчу кампанію промовою на зборах 800 республіканських провідників в столиці держави. Це була перша чисто політична промова Президента в цьому році. В ній звертався він не тільки до республіканців, але головним чином і до незалежних виборців та до тих демократів, які в попередніх виборах на нього голосували. До республіканців Президент звернувся з закликом, щоб вцготовили виборчу плятформу, якої ціллю були в такі пункти: добробут всього народу, безпека Республіки і мир у світі. В цій плятформі мають бути такі пункти: 1. Пошана кожної одиниці, яка є найвищою ціллю, бо кожна людина сотворена „на подобу Бога". — 2. Дух народу — це сила держави. — 3. Америка не може жити в добробуті, поки всі американці не мають добробуту. — 4. Уряд повинен працювати не тільки з розумом, але і з серцем. — 5. „Відвага в обороні засад і співпраця в дії — дають дійсну волю." — 6. Ціль і завдання уряду — це служити народові, а не панувати. — 7. Щоб ми могли бути вільними — мусимо бути сильні. — 8. Вірячи в Бога, ми мусимо дбати про волю, справедливість і мир для всіх людей. Віце-президент Ричард М. Ніксон представив присутнім Президента, не виявивши свого рішення, чи погодиться кандидувати на теперішнє становище. — Ніксон заявив, що промовляє в імені мільйонів республіканців і демократів, коли зобов'язується до того, щоб „запевнити перевибір" Айзенгавера. Ніксон хвалив Айзенгавера за відвагу поставити „вето" проти фармерського законопроєкту, бо легше було б цей закон підписати, ніж йому протиставитися. Ніксон передбачував, що „вето" Президента принесе фармерам більше користи, як був би дав новоухвалений законопроєкт. Хоч промова Айзенгавера була строго партійна, то він не атакував демократів, кажучи: „жадна партія не має монополю на розум, ідеалізм або державницький провід. І ми республіканці, і так само демократи, мотивуємо всі дії льояльністю до прапору і тим самим відданням справі волі і людської гідности і тими самими цілями про безпеку держави і добробут народу в наших серцях і умах, в усіх справах важливих для Республіки, ми не смієсмо бути партійними.. Всі ми американці. Але в практичному здійсненні наших цілей ми різнимося щодо метод, різнимося нашою традицією, нашою філософією про відповідальність за уряд. Далі Президент казав, що на його думку, Республіканська партія має кращі методи, кращу традицію і ширшу філософію. Айзенгавер сказав, що в найближчих виборах Америка буде вирішувати курс політики, який Республіка буде вести впродовж найближчих чотирьох років. Виборча кампанія має виставити такі виборчі проблеми, які займалися б людьми і засадами. Проблема людей — це місія нашої партії допомогти 167,000,000 американців збудувати нашу країну сильнішою духово і матеріяльно. Тут Президент підкреслив, що всі люди сотворені Богом і всі вони мюсять мати рівні права, без огляду на кольор шкіри, релігію і походження. Говорячи про ідеї й засади, Айзенгавер сказав, що Республіканська партія берегтиме давньої традиції цього народу, що уряд не має диктувати, тільки допомагати народові розвивати свої духові й матеріяльні вартості. Президент заявив, що, на його думку, Республіканська партія краще зможе служити народові, і домагався, щоб республіканці дбали про такі пункти в своїй програмі: — 1. зберегти незалежність кожного американця. 2. Якнайкраще служити народові в збереженні миру і добробуту. 3. В справах економічних дозволити діяти народові без вмішування уряду. 4. Допомогти народові в заспокоюванні всіх його потреб. — 5. Запевнити молодому поколінню зберегти Америку, яка має багаті не тільки матеріяльні ресурси, але й свою велику духову продукцію, високі ідеали й цілі.

Прихильники Стівенсона перемагають в правиборах в Ню Джерзі

Ню Йорк, Н. Й. — В правиборах в стейті Ню Джерзі, які відбулися 17-го квітня, перемагають прихильники Адлея Е. Стівенсона, хоч він не кандидував в цьому стейті, бо єдиним зголошеним демократичним кандидатом на президента був сенатор Естес Кіфовер. На основі дотеперішнього неповного висліду виборів сенатор Кіфовер дістав коло 98,000 голосів, але здобув тільки один голос на Крайову Демократичну Конвенцію, яка відбудеться в серпні в Шикаґо. Губернатор стейту Ню Джерзі Роберт Майнер кандидував тільки на делеґата, але він поведе більшість делеґатів із цього стейту на Конвенцію, а відомо, що він є прихильником Стівенсона. З республіканців кандидував тільки президент Айзенгавер, який дістав, як виходить з дотеперішнього обрахунку 260,000 голосів. Число голосів може змінитися, бо не з усіх виборчих округ прислано до Трентону виборчі висліди.

В АМЕРИЦІ

● **Аж тепер обрахували,** що під час торнада в стейті Алабама згинуло 22 особи, 200 осіб було поранено і 1,100 домів пошкоджено або знищено. Матеріяльні втрати йдуть в мільйони долярів.

● **Стейт Мичиґен,** який в 1950 році мав 6,371,766 населення, перевищує числом жителів такі держави, як Чіле, Куба і Венесуеля і дорівнює населенню Австрії.

● **Сенат ЗДА** цього року витратив два місяці на ухвалення законопроєктів, які не мали жадного значення, бо Президент їх не підписав. До цих законопроєктів належать: законопроєкт про природний газ і про фармерську програму.

● **Президент Айзенгавер** під час свого урядування від січня 1953 року вже 67-ий раз мусів поставити „вето" проти законопроєктів, які ухвалив Конґрес.

● **13-річний** Чарлз Антоні Джовис признався, що в суботу 6-го квітня на спілку з двома товаришами пограбував у Флорі, Місс., банк на 34,000 долярів. Поліція знайшла у бандитів всі гроші, крім дев'ятьох долярів.

● **Під час пожежі** на фармі Луїса Сернекара в Ню Верноні, Н. Дж., згоріло 4 корови, 10 свиней, 90 поросят, 3 вівці і цап — разом 108 тварин.

● **Волтер Ґормлі** із Мавнт Вернону, Айова, вже кілька років не платить федерального податку, бо, мовляв, частина федеральних прибутків іде на зброєння, а він є пацифіст. Податковий уряд зліцитував його авто і стягнув податок в сумі 1,000 долярів.

● **Поліція в Мідлетавні,** Н. Дж., затримала на автостраді 17-річного юнака Аллана Шрадера, який їхав автом зі швидкістю 100 миль на годину. При ньому знайдено карний квіток за надмірно швидку їзду, який він дістав за кілька годин перед затриманням.

Демократи не вірять в перемогу над „ветом" Президента

Вашинґтон. — Демократичні провідники в Конґресі признаються до того, що їм не вдасться знайти в Конґресі більшости двох третіх голосів, щоб перемогти „вето" Президента в справі новоухваленого фармерського законопроєкту. Спікер Палати Репрезентантів Сем Рейберн має внести внесок на голосування в цій справі, хоч і не вірить в перемогу, але робить це тому, щоб перед виборцями виказатися, що демократи робили все, що тільки можливе, щоб дати фармерам новий законопроєкт про допомогу фармерам. Республіканські конґресові провідники запевнили Айзенгавера, що в Конґресі не буде потрібної більшости двох третіх голосів, щоб уневажнити „вето" і прийняти фармерський законопроєкт.

ЗДА збудували найшвидший турбомоторовий літак світу

В Бирбенк, Каліфорнія, — продемонстровано новозбудований у ЗДА найшвидший літак світу Локгід Ф-104А Старфайтер. Неофіційно подано до відома, що він зможе розвинути швидкість до 1500 миль на годину. Досі найшвидшим літаком світу був збудований цього року британський експериментальний літак Фейрі Делта, який встановив рекорд 1.132 миль на год. Швидкість новозбудованого Локгід Ф-104А перевищуватиме вдвічі швидкість збудованого минулого року джета Норт Амерікен Ф-100Ц, що встановив був рекорд 822 милі на годину. Фахівці думають, що новозбудований літак перевищує щодо швидкости всі інші зокрема совєтські літаки.

Президент започаткував бейзболовий сезон

Киненням першого бейзболового м'яча започаткував президент Айзенгавер цьогорічні бейзболові змагання у ЗДА. Відбулося це відкриття у вівторок 17 квітня ц. р. на стадіоні Вашинґтона Ґриффіта, де Єнкі побили Сенаторів у відношенні 10 до 4. Цього ж дня відбулися бейзболові змагання у сімох інших американських містах і в них взяло участь 226.097 глядачів. Филліс перемогли Доджерсів з рахунком 8 до 6. Джаєнтс здобули перемогу над Пайретс у відношенні 4 до 3. Найбільше глядачів, бо аж 40.037 було в Дітройті, де Тайґерс програли в змаганні з Атлетикс у відношенні 2 до 1. В Милвокі Бурдетт перемогли клюб Національної Ліґи при участі 39,766.

Судять ляйтенанта Ікарді за здогадне вбивство майора Гологена в Італії

Вашинґтон. — Федеральний Суд почав розправу проти бувшого американського ляйтенанта Альда Л. Ікарді, щоб розв'язати таємницю смерти американського майора Вільяма В. Гологена, якого вбито в Італії 6-го грудня 1944 року, за ворожими лініями. Італійський суд засудив заочно Ікарді, але він і досі непокараний, бо американський суд відмовився його видати Італії. Італійський суд обвинувачував Ікарді в тому, що він убив майора Гологена, щоб привласнити собі ті фонди, які майор мав для організації боротьби в запіллі ворога. Американський суд судитиме Ікарді не за вбивство, а за кривоприсягу, якої він допустився в 1953 році під час переслухання в Конґресовій Комісії, заявляючи, що нічого не знає про смерть майора Гологена. Представник департаменту справедливости, прокуратор Віктор С. Верґейде, відкриваючи розправу, докладно описав здогадне вбивство. Під час убивства майора Гологена був присутній сержант Карл Дж. ЛьоДольче, який тепер живе в Рочестер, Н. Й., і який має бути свідком в цій розправі. Його не можуть судити за кривоприсягу, бо він відмовився зізнавати перед Конґресовою Комісією Збройних Сил.

УКРАЇНЦІ ТОРОНТА ДОМАГАЮТЬСЯ МОРАЛЬНОЇ І ПОЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

Торонто. — В залі Української Національної Федерації в Торонті відбулася в неділю, дня 15 квітня велика маніфестація канадійських українців, в якій взяло участь понад 500 осіб. Маніфестанти вирішили звернутися до З'єдинених Держав, Великої Британії й Об'єднаних Націй з проханням дати моральну і політичну підтримку Україні й іншим поневоленим Москвою народам в їх боротьбі за визволення з-під совєтської окупації. Зокрема звернулися учасники маніфестації до ОН, щоб вони вимагали негайного звільнення всіх політичних в'язнів у Совєтському Союзі, виведення совєтських військ з України й інших поневолених Москвою країн, відбуття вільних виборів під наглядом ОН, встановлення свободи релігії, думки і всіх інших громадянських прав для поневолених Совєтами народів. Висловлено ці домагання в ухвалених маніфестантами резолюціях, що їх запропонував Юрій Карманін, представник Комітету Українців Канади. Під час маніфестації промовляли: канадійські політики і діячі посол консервативної партії Джан Діфенбейкер, посол Іван Дікур, С. Фроляк та ред. Іван Вариниця. Канадійські англомовні часописи надрукували вичерпні повідомлення про маніфестацію та ухвалені нею резолюції.

780 осіб з Арґентини вернулися „на родіну"

Буенос Айрес, Арґентина. — Совєтська амбасада в цій країні може похвалитися тим, що їй вдалося різними способами намовити групу старих еміґрантів, бувших громадян Росії та нинішніх сателітних країн до повороту „на родіну". Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" повідомляє, що минулого місяця з Буенос Айресу виїхало до Одеси 780 осіб, між якими були білоруси, українці, поляки і литовці. Вони виїхали з своїми родинами кораблем „Ентре Ріос" із совєтськими пашпортами. В Одесі їм мають влаштувати парадне прийняття, а потім вони роз'їдуться до різних місцевостей. Совєти заанґажували фотографів і фільмових операторів, які знімали сцени з цього повороту „на родіну". Весь цей матеріял вони використовують для того, щоб заманити до себе ще більше наївних людей. Представники іміґрантських груп заявили, що Совєти послуговувалися також погрозами, щоб змусити людей до повороту. Представник українського Товариства „Простіта" заявив кореспондентові „Ню Йорк Таймсу", що лише якась частка одного відсотка українців, яких в Арґентині є 100,000, виїхала до Совєтів, і це, мовляв, навіть краще для маси українських поселенців, бо вони не матимуть клопоту із здеклярованими комуністами.

ДОЛЛЕС СПОДІВАЄТЬСЯ, ЩО НЕ БУДЕ ВІЙНИ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

Вашинґтон. — Хоч ситуація на Середньому Сході все ще є риском для миру, проте можна сподіватися, що вдасться оминути вибух війни між Ізраїлем і його арабськими сусідами — заявив державний секретар Дж. Ф. Доллес на пресовій конференції, яку він відбув у вівторок 17 квітня ц. р. На запит журналістів щодо совєтської готовости підтримати мирові заходи ОН, Доллес відповів, що він саме 15 хвилин тому дізнався про ту совєтську заяву, але, мовляв, досвід учить, що совєтські заяви треба докладно студіювати за їх повними текстами, чого ще не можна було зробити. Державний секретар пригадав, що ЗДА зголосили були відповідний мирово-посередницький внесок на Раду Безпеки ОН, наслідком чого Рада Безпеки прийняла одноголосну постанову вислати на критичний терен генерального секретаря ОН Гаммершилда. Президент вже з Оґести підтримав мирову місію Гаммершилда і закликав всі дотичні народи співпрацювати з Гаммершилдом для встановлення миру. Якщо Совєти — казав Доллес — тепер відповіли позитивно на той заклик Президента, то треба привітати таке примирливе становище. — Зрештою, Доллес підкреслив тривкість тридержавної деклярації з 1950 р. про перемир'я між Ізраїлем і арабами; Об'єднані Нації стоять тільки на першому місці, як та установа, що покликана для пильнування миру. — Про теперішні зусилля Гаммершилда Доллес висловився так, що — мовляв — не можна бути вже „над-оптимістом", але Гаммершилд — „зробив добрий початок". — Совєти „автоматично" мають голос в справах Середнього Сходу, будучи членом Об'єднаних Націй і Ради Безпеки. Американська преса коментує вислів Доллеса так, що щойно, коли б Рада Безпеки не змогла завести миру наслідком напр. „вета" збоку Совєтів, тоді щойно три західні великодержави, тримаючись своєї деклярації з 1950 року, „поза Об'єднаними Націями" повели б власну акцію. Доллес потвердив ще раз давнє становище уряду ЗДА що ЗДА не проголошували ніколи заборони вивозу зброї до Ізраїлю і тому не спротивляються, коли якась держава продає Ізраїлеві зброю (це натяк на Францію і Канаду) ЗДА не знають нічого про якісь безпосередні розмови між Західньою Німеччиною і Совєтами. З інших справ — Доллес гостро протиставився самостійній акції стейтів Савт Каролайна і Алабама які виступили були проти ввозу японських товарів. Такі стейтові постанови, мовляв, небезпечні не тільки для даної чужої держави, але й для торговельної політики З'єдинених Держав.

Гаммершилд почав розмови з керівниками Ізраїлю

Єрусалим. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд прибув в середу 17-го квітня ц. р. з Бейруту в Ливані до Єрусалиму і негайно розпочав наради з прем'єром Ізраїлю Бен Ґуріоном. У нарадах беруть участь генерал Бернс, голова Перемирчої Комісії ОН в Палестині, і ізраїльський міністер закордонних справ, Моше Шаретт. Завданням Гаммершилда — пишуть часописи — є переконати Бен Ґуріона, щоб він погодився на „палітивні" (половинні) мирові заходи, як кращі від продовжування теперішньої ситуації з небезпекою вибуху війни. Бен Ґуріон згори поставився скептично супроти місії Гаммершилда і його зусиль зберегти тільки перемир'я у прикордонній смузі, вважаючи, що єдиною розв'язкою ситуації є підписання тривкого миру, — на що знову не погоджуються арабські держави. Зокрема Бен Ґуріон зажадав від Гаммершилда, щоб той інтервеніював у справі забороновання Єгиптом ізраїльським кораблям користати з Суезького каналу. Тим часом місія Гаммершилда обмежена саме до збереження перемир'я і не простягується на посередництво щодо тривкого миру між Ізраїлем і його сусідами. Бен Ґуріон не дав ще згоди на пропозицію Гаммершилда, хоч Ізраїль відмовиться від будьяких насильних засобів. Ізраїльський прем'єр є відомим прихильником строгої відплатної акції за кожний аґресивний арабський акт.

Юґов став прем'єром Болгарії, Червенков, за прикладом Маленкова, зрезиґнував

Відень. — Болгарське національне зібрання прийняло резиґнацію прем'єра Вулка Червенкова й одноголосно затвердило на становищі нового прем'єра дотеперішнього першого заступника прем'єра Антона Юґова. Червенков так же само, як Маленков в лютому минулого року, став тільки одним із чотирьох дальших заступників прем'єра. Ці зміни в болгарському уряді пов'язують із започаткованою в Москві акцією розвінчування Сталіна й усуванням сталіністів із провідних місць. Першими заступниками прем'єра призначено Георгія Чанкова і Георгія Трайкова. Антон Юґов, що його вважають одним із „національних" комуністів, займає після совєтської окупації Болгарії ряд провідних становищ в уряді: 1948 року він був міністром індустрії, потому став міністром внутрішніх справ, в 1952 році його призначено заступником прем'єра і керівником індустрійного плянування і в 1954 році він був обраний першим заступником прем'єра Червенков, ставши прем'єром Болгарії після смерти Георгія Дімітрова, був одним з найбільш відданих Сталінові сателітських комуністів. Він зліквідував Костова і він пробував ліквідувати в 1950 році Юґова, тодішнього міністра внутрішніх справ, критикуючи його за „брак чуйности". Усунення Червенкова, який був одним з активних противників Тіта, пояснюють теж намаганням Москви не тільки встановити дружні взаємини з Юґославією, але і зліквідувати всі колишні причини конфлікту.

Хрущов і Булґанін приїхали до Лондону

Лондон. — Совєтська делеґація на чолі з Хрущовим і Булґаніним приїхали в середу 18 квітня кружляком „Орджонікідзе" до англійського порту Портсмут і відтіль від'їхала спеціяльним поїздом до Лондону. Поїзд скеровано для безпеки окружним шляхом, затримавши в тайні час його від'їзду і трасу. На залізничій стації Вікторія в Лондоні була намічена перша офіційна зустріч „гостей" з боку англійських господарів. Привітати їх мав прем'єр Іден і міністер закордонних справ Ллойд. Перші ділові наради мають — за докладно встановленим поділом годин на весь час перебування „гостей" — розпочатись в четвер в полудне.

● **В Альжирі** за останню суботу й неділю вбито понад 200 осіб по французькому й арабському боці. 22 арабські партизани у в'язниці в Чеґел, за 60 миль від Альжиру, вбили в'язничного сторожа, а в канцелярії в'язниці — дружину директора в'язниці, захопили ключі і втекли.

СОВЄТИ ОБІЦЯЮТЬ ПІДТРИМАТИ МИР НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

ЗАКЛИКАЄ ІЗРАЇЛЬ І АРАБІВ ПРИПИНИТИ ВЗАЄМНІ ВОРОЖІ ДІЇ. — ПРИМИРЛИВИЙ ЖЕСТ СУПРОТИ ЛОНДОНУ

Москва. — Совєтський уряд заявляє свою підтримку заходам Об'єднаних Націй встановити мир на Середньому Сході; мирові заходи на тамошньому терені повинні бути переведені в швидкому часі й відбутися без чужинецької інтервенції, проти якої виступають країни Середнього Сходу; заінтересовані країни (Ізраїль і Єгипет) повинні відмовитись від усякої акції, яка загострила б ситуацію; мирова злагода повинна наступити на базі взаємних інтересів, — такий найважніший зміст заяви, яку Молотов відчитав у вівторок 17 квітня на наспіх скликаній пресовій конференції. Повний текст тієї заяви передано потім через московську радіовисильню. Зрештою, у тій заяві було теж чимало привичних комуністичних пропаґандивних фраз проти „колоніялізму", атак проти Баґдадського пакту та прозорих натяків на плян західніх великодержав збройною силою інтервеніювати в користь миру на Середньому Сході, проти чого рішуче виступають большевики. Все ж, відкинувши всю ту большевицьку орнаментику, потрібну їм для „стилю" і для „збереження обличчя" в комуністичному світі, основним змістом тієї заяви є відмова Москви від односторонього і беззастережного підтримування надалі Єгипту й усього арабського світу проти Ізраїлю. У зв'язку з цим закордонні кола в совєтській столиці звертають увагу на два факти: 1) на присутність Молотова і Мікояна на прийнятті в ізраїльській амбасаді в Москві з нагоди 8-х роковин самостійности Ізраїлю і 2) на пропущення совєтською пресою того місця з промови сирійського амбасадора в Москві, де говорилося про повну підтримку збоку Совєтів для арабських країн. Коли Молотова запитали закордонні журналісти, чи та заява в справі ізраїльсько-арабського спору може стати підставою для відповідних нарад між англійськими і совєтськими керівними державними мужами в Лондоні (під час перебування там Хрущова і Булґаніна), Молотов відповів „так", давши цим виразно до зрозуміння, що Москва оприлюднила ту заяву спеціяльно з метою показати себе „миролюбною" в очах Заходу і скріпити становище Булґаніна і Хрущова в Лондоні. Західня преса ставить собі у зв'язку з цим запит, чи може дійсно Москва побачила, що постачання зброї Єгиптові довело ситуацію на Середньому Сході до такої безпосередньої небезпеки вибуху війни, що треба було зробити відворот; Москва — твердить західня преса — таки мабуть не бажає собі в теперішньому моменті вибуху великої війни, а крім того, Москва видно побачила поважну можливість самостійної акції ЗДА, Англії і Франції на середньо-східньому терені, загроженому війною, і хотіла ту акцію випередити та зробити зайвою — через підтримання мирових заходів збоку Об'єднаних Націй.

МОСКВА РОЗВ'ЯЗАЛА КОМІНФОРМ

Москва. — Засноване в 1947 році „Інформаційне Бюро Комуністичних і Робітничих партій", відоме під назвою Комінформу, проголосило свою ліквідацію. У московській „Правді", італійській „Ль'Уніта", французькій „Ль'Іманіте" й інших центральних комуністичних органах появилась заява, яка славить „заслуги" того знаряддя московської закордонної політики й пропаґанди, але водночас стверджує, що „успіхи соціялізму створили нові умови для активности комуністичних і робітничих партій" та повідомляє про припинення існування Комінформу, як також його пресового органу, що виходив у Букарешті. Цю заяву підписали Центральні Комітети комуністичних партій під різними назвами СССР, Мадярщини, Болгарії, Румунії, Чехословаччини, Польщі, Італії і Франції. Політичні кола в Західній Европі й Америці прийняли розв'язання Комінформу, як пустий жест в ході „мирової офензиви" Москви, бо та організація і так давно вже була фіктивна. Ситуація в міжнародному комуністичному світі в нічому не зміняється, насправжній і єдиний центр диспозиції для всіх комуністів у світі — Москва — залишається діяти надалі. І тому й той зворот у деклярації Комінформу, який говорить про попереднє порозуміння між вичисленими вгорі партіями — це тільки фраза для замилення очей, наче б дійсно окремі комуністичні партійні організації в різних країнах були „суверенні" і могли щонебудь вирішувати без чи й проти волі Москви. Зате юґославський Тіто дістав моральну сатисфакцію, бо Комінформ викинув був комуністичну партію Юґославії — на приказ Сталіна — з своїх рядів.

В СВІТІ

● **Фарук,** колишній єгипетський король, вписався до книги гостей у палаці князя Монако Райніє III, як „король Єгипту". Того самого дня приїхав на шлюб Райніє з Ґрейс Келлі з Парижу амбасадор республіканського єгипетського уряду Абдуль Набі і, побачивши в книзі гостей підпис Фарука, дуже обурився, але заявив, що не робитиме з цього урядового вжитку, бо, мовляв, і так усі знають, що Фарук не є ніяким королем. Місто удекороване монакійськими й американськими прапорами, — ці останні здебільша фальшиво вивішені, але американський консул заявив, не звертатиме на це уваги, бо напевне ніхто не хотів образити Америки.

● **Кол. Французький прем'єр,** тепер віце-прем'єр Мендес-Франс, прибувши в минулу п'ятницю до столиці Марокко, Рабату, на конґрес французьких соціял - радикалів у Північній Африці, зустрівся з ворожою йому демонстрацією французьких колоністів, озлоблених на нього за його „арабофільство". Він півгори години розмовляв з султаном Мохаммедом V. Здогадуються, що султан посередничатиме у гострому конфлікті між французами і арабами на терені Альжиру.

● **Прихильники** колишнього прем'єра Цейльону Кателявалі скидають вину за програні вибори на американського державного секретаря Доллеса. Цей останній — кажуть вони, — приїхав на Цейльон під час виборчої кампанії, а противники Кателявалі використали світлину, в моменті, коли Доллес і Кателявала з усмішкою стискали один одному руку, і поширили її з допискою, що ось, мовляв, це найкращий доказ, що Кателявала запродав інтереси Цейльону Америці! Можливо, що хтось із „зрілих" цейльонців повірив.

● **Колишня мадярська княжна** де Марфі-Матуано, яка втекла 1948 року з Мадярщини і жила з того часу у Лондоні, задепешувала до Хрущова перед його виїздом до Лондону, щоб він „допоміг" їй добути її малого сина з Будапешту. Вона мусіла залишити його при своїй втечі, бо він був тоді хворий. Хрущову не лицювало відмовитись і за два дні повідомлено мадярку, що її синові дали у Будапешті візу на виїзд.

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЛЯ ДОБРА КРАЇНИ

Першим і основним запитом, який поставив собі президент Айзенгавер, розглядаючи переданий йому для підписання ухвалений Конґресом „Сільсько-господарський акт з 1956-го року", відомий також під назвою законопроєкту Г. Р. 12, було: чи цей закон буде корисний для країни? Президент твердить, що він не є політичним експертом, але в цьому випадку він зіставив постанови цього законопроєкту з принципами, вислухав арґументи й поради фахівців і з чистим сумлінням та глибоким переконанням прийшов до висновку, що відповідь на цей запит мусить бути неґативна, що законопроєкт не є корисний для країни. В результаті він відмовився його підписати і з вияснениями причини цієї відмови завернув законопроєкт назад до Конґресу. Конґрес тепер уже тільки більшістю двох третин голосів міг би переголосувати спротив Президента, і аж тоді законопроєкт став би законом проти волі Президента.

Становище Президента в цій справі було дуже трудне. Це ж бо виборчий рік, а фармерська справа — одна з головних проблем і один з головних арґументів у виборчій кампанії. На Президента був великий натиск, навіть з його власної Республіканської партії, головно з фармерських стейтів, щоб він цей законопроєкт підписав, бо його спротив може коштувати республіканцям багато фармерських голосів і евентуально прогру у виборах, але неґативна відповідь на основний запит: чи цей закон буде корисний для країни? — перемогла всі спекулятивні міркування, і президент Айзенгавер відмовився поставити свій підпис під законопроєктом.

Коротко про самий законопроєкт. Фармерська справа належить до найбільш наболілих в американській внутрішній політиці. Фармерське населення країни — як заявив президент Айзенгавер у своєму радіовому і телевізійному зверненні до народу — має одну з головних заслуг в піднесенні добробуту країни на небувалі вершини, а рівночасно найменше з того добробуту користає. Американський фармер дає найменшим коштом найбільшу продукцію, забезпечуючи крайовий сільсько-господарський ринок усім потрібним, але не має за це відповідної рекомпенсати. Надвишка сільсько-господарських продуктів збільшується з кожним роком, і тільки саме магазинування тієї надвишки коштує урядові кругло мільйон долярів денно.

Для розв'язки цих складних проблем уряд запропонував у січні новий фармерський законопроєкт, який складався з двох головних частин: т. зв. земельного банку і „пливкої" рекомпенсати фармерам за надвишку. Постанова про „земельний банк" полягає в тому, що фармер мав би використовувати обмежену кількість землі, щоб не збільшувати надвишки продуктів, а уряд мав би йому вирівнювати у відповідному відсотку ті втрати, що виникли б з меншої продукції, отже по відповідних „пливких" цінах купувати від нього надвишку. Законопроєкт був скомплікований, але базувався він не тільки на міркуваннях уряду, але й на основних потребах фармерського населення. Проте, хоч цей законопроєкт не розв'язував усієї фармерської проблеми, він поважно міг би відпружити ситуацію на фармерському ринку.

Тим часом Конґрес прийняв тільки першу частину цього законопроєкту, себто концепцію „земельного банку", відкинувши принцип „пливкої рекомпенсати" і додавши радше попередню засаду 90-відсоткового паритету урядової рекомпенсати за надвишку продуктів, дармащо фармерська ситуація не є однакова в усіх районах країни і не кожна надвишка сільсько-господарських продуктів тяжить однаково на загальній фармерській ситуації.

Розгляд нового фармерського закону в Конґресі в цьому виборчому році відбувався під сильним партійно-агітаційним впливом і часто мав демагогічний характер. Фрази і твердження про „добро фармерів" і т. п. вживалося радше з думкою про вибори, ніж в справжньому переконанні. Президент Айзенгавер у своєму виясненні твердив, що ухвалений Конґресом законопроєкт міг би допомогти деякій частині фармерського населення на коротку мету, але він приніс би більше шкоди, ніж користи, і приніс би тільки шкоду для всіх на довшу мету, бо складної фармерської ситуації не можна направити тими самими заходами, що були причиною трудноців. І тому він, не зважаючи на всі виборчі міркування та на всю зв'язану з цим партійну демагогію, сміливо і відважно, після основного розгляду справи та в згоді із своїм сумлінням, зголосив свій спротив цьому законопроєктові. З перших коментарів на цю акцію Президента можна твердити, що нарід у величезній більшості схвалює її і вважає за великий і відповідальний державний акт.

ЗМІНА КОМАНДАНТА НАТО

Організація Північно-Атлантійського пакту (НАТО) постала в реакції на переведення большевиками військово-політичної окупації Польщі, Мадярщини, Румунії, Східньої Німеччини, Болгарії та Чехословаччини та настановлення там комуністичних урядів, підпорядкованих волі і наказам Москви. Це був такий наявний і яскравий вияв загарбницького імперіялізму, що Захід настрашився і мерщій почав завертати з дороги, на яку ступив був від кінця другої світової війни, коли ще вірив у чесність свого східнього воєнного союзника та можливість продовжувати з ним співпрацю в мирному часі.

І тому 18 березня 1949 року 12 держав підписали договір про військово-політичний союз, знаменний рішенням створити спільну армію для спільної оборони проти совєтської агресії. В тексті цього договору говориться буквально, що „збройний напад проти одного або більше (учасників союзу) в Европі і Північній Америці буде вважатись за напад проти всіх". Первісними учасниками НАТО були: ЗДА, Канада, Англія, Франція, Бельгія, Голляндія, Люксембурґ (останніх 5 держав підписали ще 17 березня 1948 р. оборонний пакт важністю на 50 років), Італія, Данія,, Норвеґія, Ісляндія і Портуґалія. 15-го вересня 1951 р. вступили до НАТО Греція і Туреччина, а 9 травня 1955 р., на основі Паризького договору з 23 жовтня 1954, — Німецька Федеративна Республіка. Американський Сенат ратифікував приступлення ЗДА до НАТО 21 липня 1948 року. 16 грудня 1950 року Рада НАТО призначила, на пропозицію тодішнього президента Трумана, генерала армії Д. Д. Айзенгавера першим головним командантом збройних сил НАТО, з місією створити спільну европейську армію. Для цієї цілі Д. Д. Айзенгавер зрікся становища президента Колумбійського університету в Ню Йорку і виїхав до Европи. 2-го квітня 1951 року він відкрив головну кватиру збройних сил НАТО під Парижем (відому, як ШЕЙП — SHAPE). Від того часу розпочалась нормальна праця в цій єдиній свого роду міждержавній збройній силі, підпорядкованій спільному командуванню у Парижі, поруч із самостійними арміями, залежними від суверенних військових зверхництв, між якими існує постійний інформаційно-координаційний зв'язок з осідком у Вашингтоні.

Ясно, що НАТО було експериментом, який мусів зраджувати познаки імпровізації. Тому щойно в ході праці цієї організації виявлялась потреба щораз нових коректур. І так, 12 березня 1952 року зреорганізовано цю установу, встановивши постійний генеральний секретаріят (на чолі з лордом Ізмеєм) із постійною Радою НАТО в Парижі. 30-го травня 1952 року ген. Д. Д. Айзенгавер зрікся свого становища в НАТО з уваги на свою кандидатуру на президента ЗДА. Його наступником став тодішній головний командант збройних сил Об'єднаних Націй і ЗДА на Далекому Сході, ген. Метью Б. Риджвей, наступник на тому становищі генерала МекАртура. 11-го липня 1953 року ген. Риджвей дістав покликання на шефа армії ЗДА, а його наступником став генерал Алфред М. Грунтер, який працював у головній кватирі військ НАТО від самого початку. Саме в минулу п'ятницю, 13-го квітня ц. р., несподівано повідомлено, що ген. Алфред Грунтер подався до димісії, бо на власну просьбу переходить у стан спочинку в американській армії, а його наступником найменовано його заступника в ділянці командування летунством НАТО, генерала Лориса Норстеда, 49-літнього генерала летунства.

Ця зміна заскочила міжнародний військово-політичний світ, бо генерал Грунтер — це розмірно ще молода і повна сил та енерґії людина, всього 57 років. Можливість якогось конфлікту між ним і членами НАТО чи з през. Айзенгавером відпадає з уваги не тільки на великий авторитет цього генерала, але й на його популярність в західньо-европейських столицях та на загальновідому довголітню персональну приязнь з Президентом. Загадковість повідомлення про його відхід і мовчазність щодо дальшої ролі цього чільного військовика вказують на можливість призначення його внедовзі на якесь інше високе становище поза армією. Тим часом увага зосередилася на особі його наступника.

Ген. Лоріс Норстед — стрункий, худощавий, білявий, робив завжди враження багато молодшого від свого віку, що доводило іноді до незручних непорозумінь. Так, напр., у 1943 році один американський полковник призначений до головної кватири в Північній Африці, взяв приявного там генерала бриґади Норстеда за „хлопчину", і попросив його „принести щось випити". Ген. Норстед зробив це, полковник розмовляв з ним, уважаючи його все ще за молоденького старшину в штабі генерала Шпааца, і можна уявити собі його настрій, коли він дізнався, що це — 36-літній генерал, шеф летунських операцій об'єднаного альянтського летунства в Середземноморському обширі. Ген. Норстед має опінію „генерала-філософа" і людини широкого полету в плянуванні стратеґії на далеку мету. Його вважають за головну пружину в переставленні всього військового плянування ЗДА і НАТО на летунство, як вирішну силу в майбутній великій війні. Це він, мовляв, переконав Д. Д. Айзенгавера у довгогодинних дискусіях на цю тему, і це потім відбилось на військовому бюджеті ЗДА, що з черги викликало гостру критику збоку генерала Риджвея. Лоріс Норстед, тихий, спокійний, мовчазний і привітний чоловік, син лютеранського пастора в стейті Міннесоті, жонатий і батько 18-літньої доньки, раптом дістав велетенську відповідальність за стан тих збройних сил, які мали б стримати перший удар совєтських збройних сил на Західню Европу і боронити її до часу, поки наспіє допомога з ЗДА і напасник відчує всю силу відплатного удару з усіх оборонних пунктів НАТО у світі.

Мілена Рудницька

ВИВОЗИ ДО КАЗАХСТАНУ

Під час першої большевицької окупації Західньої України, що тривала від кінця вересня 1939-го по кінець червня 1941 року, одним з найдошкульніших засобів терору були вивози мирних громадян у далекі азійські простори, вивози без суду, без вияснення вини, навіть без жадного обвинувачення. За 21 місяць большевицького панування Західня Україна пережила кількома хвилями такі масові депортації. Від них постраждало західньо-українське місто й село, постраждали всі суспільні верстви і всі три національності: українці, поляки й жиди.

Тут хочемо нагадати про одну кошмарну ніч, що її пережив Львів з 13-го на 14-го квітня 1940 року.

Змобілізовані на цю ніч енкаведисти, міліціонери й різного роду совєтські урядовці-партійці розсипалися вантажними й особовими автами в призначеній годині по всьому місті. Зі списками в руках входили до помешкань, стягали людей з постелі й наказували одягатися. Злякані люди питались: куди їх забирають і защо? Відповіді були різні. Це залежало від виконавців „партійного пляну", від їх серця, настрою, звички. Якоїсь точно означеної методи чи офіціяльних вказівок, що саме треба казати призначеним на заслання, тут не було. І так, одних большевицькі службовці заспокоювали, що беруть їх тільки на допит, після якого зараз випустять. Для підтвердження своїх слів не дозволяли їм узяти з собою навіть необхідних речей, мовляв, це зайве. Люди їхали згодом тисячі кілометрів, не маючи з собою ні білизни для зміни, ні подушини, ні хліба хоч на кілька днів. Іншим дозволяли спакувати в куфри й клунки, що завгодно: постелю, теплий одяг, білизну, харчі, кухонний посуд. Коли минав час, призначений на пакування — а він ніколи не був довший як дві години, — енкаведисти з безоглядною брутальністю переривали підготову до подорожі і забирали з собою заарештованого. Одні прощалися з спазматичним риданням, інші, закам'янілі в розпачі, зберігали зовнішній спокій. Розлучали батьків від дітей, дружин від чоловіків, бо з-правила забирали тільки тих, яких прізвища стояли на списку. Але часом любов і завзяття поборювали всі труднощі: траплялися випадки, коли на заслання добровільно йшла мати з сином, дочка з матір'ю, суджена з нареченим, щоб ділити долю близької людини. Коли енкаведисти не заставали вдома когось із призначених на вивіз, забирали з собою тих, що випадково були цієї ночі в помешканні.

Перед домом чекали „машини". На них приміщували позбираних з кількох помешкань нещасних людей і везли їх на залізничу стацію. Надворі стояв пронизливий вогкий холод, падав дощ і сніг . . .

Кого і защо вивозили? На перший огонь пішли родини політичних в'язнів і родини тих, які втекли від большевиків на Захід. Мати когонебудь близького за кордоном — це був перший крок до того, щоб в очах енкаведистів стати агентом чужоземної розвідки — шпіоном, саботажником, диверсантом, терористом. До проскрибованих, яких чекало заслання, належали родини суддів, навіть старих емеритів, які ніколи не були в карному відділі, не виступали в політичних процесах і не засудили в житті ні одного комуніста. За ними пішли родини колишніх старшин, також резервових, які довгі роки з жадною армією нічого спільного не мали. Вивезли також власників підприємств, купців, промисловців, ремісників, але вже тільки „по вибору". До „ворогів народу" належали чомусь усі лісничі, що їх большевики скваліфікували як панських прислужників, бо вони берегли ліси.

Якщо можна говорити про якийсь принцип, то він був такий: вивезти могли кожного, на кого впав донос, що він — контрреволюціонер, буржуй, націоналіст, фашист, шпигун, експлюататор трудящих, коротко кажучи: ворог народу. Ці різні назви бували часто перемішувані й інтерпретовані в найдивніший спосіб. Дрібні урядовці, які ціле життя відмовляли собі вигод і приємностей, щоб на старі роки придбати хату, коли мали якийсь маленький дімок, були „буржуями", „капіталістами". Досить було мати кілька кімнат з пересічною обстановою інтелігента, щоб стати жертвою депортації. Гарне помешкання з вибагливими меблями — це був простий шлях до згуби. Навіть звичайний кухонний посуд з мосяжевими й алюмінійовими ринками був в очах службовців НКВД дорогоцінністю, задля якої варто було позбутися її буржуйського власника.

До людей, що попали між депортованих, належали й ті, що будь-коли мали конфлікт з сторожем кам'яниці. Бо сторожі домів дочекались за большевиків хвилини, коли могли мститися на наймачах помешкань за старі порахунки: вони „інформували" НКВД про „підозрілих" і ставали власниками чужих меблів та чужого мешкання. Але, навіть беручи до уваги всі названі категорії „ворогів народу", тисячі між вивезеними було таких, що не вміщалися в жадну з цих категорій. Ні вони самі, ні їх знайомі не могли догадатися, чому їх заслали в дикі степи Казахстану.

Від цієї пам'ятної ночі на місто впав жах, бо ніхто, буквально ніхто, не був певний, чи найближчої ночі не прийде черга на нього. Усі знали, що кожному може трапитися це сьогодні вночі, але ніхто не хотів думати про цю можливість. Проте, всі тільки про це одне й думали, і ця думка чаїлася в очах кожного мешканця, вона лежала тягарем на його похиленій спині, покривала зморшками його обличчя, визирала з його дрижачих рук. Найбільш зрівноважені люди втрачали спокій, коли чули звістки про те, що „большевики в

(Закінчення на стор. 3-ій)

НЕБУВАЛИЙ ПРОЄКТ ЗБІЛЬШЕННЯ СВІТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СТАЛІ

Впродовж найближчих чотирьох років має відбутися найбільше в історії світу збільшення продукції сталі. Сталь — цей стрижень продукції сталі існують в усіх країнах світу, на всіх шістьох континентах, в країнах перед і поза залізною завісою. В цілому світі зріє апетит на сталь — цей стрижеть промисловости, дорогоцінний під час миру і необхідний у війні.

Тепер продукують в цілому світі коло 297,140,000 тонн сталі, а в 1960 році продукція цього металу має зрости на 29 відсотків, тобто на 87,-000,000 тонн. В цьому збільшенні продукції сталі мають брати участь коло 30 держав, і воно має коштувати більше як 20 більйонів долярів.

Що спонукує світ так раптово збільшувати продукцію сталі, що дехто з економістів називає це „другою промисловою революцією"?

На це складаються такі причини:

У багатьох країна головною причиною збільшення продукції сталі є власне запотребування на сталь у зв'язку зі збільшенням населення (авта, холодильники, пральні і прасувальні машини і т. п.). Зростає також потреба на нові доми, фабрики для обслуги населення, яке збільшує свою життєву стопу. Більше сталі потребує і воєнна промисловість у різних частинах світу, який живе в стані, так званої, „холодної" війни, підготовляючись до того, що кожної хвилини може початися й гаряча війна.

Деякі країни збільшують свою власну продукцію сталі, або починають продукувати у себе сталь для того, щоб не платити за цей дорогоцінний метал дорогою чужою валютою. Деякі держави організують у себе продукцію власної сталі з національної гордости.

Економічний співробітник щоденника „Н. Й. Таймс", Томас Е. Мюллені, аналізуючи зріст світової продукції сталі, запляновании на найближчі чотири роки, подає такі дані в цій справі.

1. ЗДА і держави вільного світу гратимуть головну ролю в збільшенні продукції сталі, але СССР та його сателіти піднесуть у себе продукцію сталі на більший відсоток в порівнянні з теперішньою продукцією. Найближчі числа дозволяють зрозуміти це твердження. І так, ЗДА ведуть перед в продукції сталі, виробляючи річно коло 128,000,000 тонн, а СССР — тільки 49,700,000 тонн. Із запроєктованого до 1960 року збільшення продукції сталі на 87,000,000 тонн — на СССР припаде 25,430,00, а на ЗДА — тільки 17,000,00. Але ЗДА й надалі значно перевищуватимуть СССР в продукції сталі.

2. Продукція сталі зростатиме від Канади до Чіле і довкола земного ґльобу аж до Китаю.

3. Недорозвинені країни, такі, як Індія, Єгипет, Венесуеля і Перу, впродовж чотирьох років мають закінчити будову інсталяцій, потрібних для продукції сталі.

Згідно з плянами, в 1960 році вільний світ матиме сталі 281,470,000 тонн, збільшивши її продукцію на 23.3 відсотка (з теперішньої 228,-250,000 тонн). Совєтський бльок разом із комуністичним Китаєм проєктує до 1960 року збільшити продукцію сталі на 49.3 відсотка, але матиме її тоді тільки 102,790,-000 тонн (тепер цей бльок продукує річно 68,890,000 тонн сталі).

Для порівняння подаємо статистику продукції сталі в 1955 році по окремих державах і запляновану продукцію в 1960 році. ЗДА в 1955 році — 117,000,000 тонн, в 1960 р. — 145,000,000; СССР в 1955 році — 49,700,000 тонн, в 1960 р. — 75,130,000; Німеччина — 23,470 і 26,800,000; Англія — 22,166,000 і 24,-650,000; Франція і Зарщина — 17,298,000 і 23,100,000; Китай — 3,300,000 і 6,500,-000; Канада — 4,440,000 і 5,800,000 тонн.

В меншій кількості продукують сталь ще й такі держави як Індія, Бразилія, Арґентина, Єгипет і Венесуеля, але їхня продукція не грає ролі в світовому господарстві.

Про потребу збільшити продукцію сталі свідчать ще й дані про те, скільки на одного жителя в деяких країнах сконсумовано сталі впродовж одного року. І так, в ЗДА — 1,376 фунтів на одну особу, в Канаді — 774 фунти, Англії — 710, СССР — 408, Південній Африці — 287, Японії — 170, Бразилії — 49, Єгипті — 20, Індії і Китаї — по 11 фунтів.

Продукція сталі мусить невпинно збільшуватися, щоб і в інших країнах на кожного жителя припадало стільки сталі, скільки зуживають її в цій країні. Правда, не в усіх країнох треба стільки сталі на кожного жителя, як в ЗДА, але все ж таки зі статистики консумпції цього металу видно, в якій мірі дана країна відстала від передових держав світу.

Хоч в ЗДА продукція сталі найбільша, але вона й надалі зростає, бо ж тут одночасно і найбільше потребують цього металу. І так, в господарських колах передбачають, що в 1956 році продукція сталі виноситиме в ЗДА найменше 130,000,000 тонн, бо на такому рівні в річному відношенні вона тепер стоїть. (Розуміється, якщо не буде страйків). Про більше запотребування на сталь в цій країні свідчать такі промисли, які постійно зростають: будова шляхів, авт, нафто- і газопроводів та будівельний промисл.

Вільний світ, хоч видає великі суми на зброєння, бо знаходиться під постійною загрозою комуністичної агресії, думає й про покращання життєвої стопи свого населення і збільшує „головний стрижень" своєї економіки — сталь. Комини сталеварень, з яких виходить дим, — це певний знак добробуту країни.

МАТЕРІ

Мамо голубко! В співи тремтячі
Ти при мені виливала нудьгу, —
Знай, що сама ж ти в груди дитячі
З серця на серце звалила вагу.

Чуєш ти, мамо, спів мій пекучий,
Хворого серця журливий мотив?
Твій це тягучий стогін жагучий,
Горем та смутком пронизаний
[спів.

Слухай же, мамо!.. Ліра ридає...
Крається серце... акорди біжать...
Це надо мною дух твій вітає,
Це твої співи і сльози дрижать.

Стогоном чайки, плеском ручаю,
Хлипом німого нічного плачу,
Реготом бурі, сміхом одчаю
Я твої співи скінчу.

ГРИЦЬКО ЧУПРИНКА

Антін Ковалисько

„ХИМЕРНА ДИТИНА"

(Пам'яті невіджалуваного пок. директора Дениса Коренця)

(1)

До числа чільних і світлих одиниць, які передчасно зійшли в могилу, належить відомий педагог, науковець, кооператор і довголітній заслужений директор Української Торговельної Школи у Львові бл. п. Денис Коренець, який 10 років тому, 6 березня 1946 року, згинув трагічно на передмісті Мюнхену.

Автор цих рядків мав змогу всесторонньо пізнати цю шляхетну людину, бо від 1925-го до 1941-го року був його найближчим співробітником.

Ще перед першою світовою війною в шк. році 1907/8 вчив мене в державній українській гімназії в Перемишлі географії молодий ще тоді проф. Д. Коренець і я згадую Його з тих часів, як одного з моїх найкращих педагогів, до якого шкільна молодь ставилася з найбільшою пошаною. Крім своєї педагогічної праці в гімназії, проф. Коренець брав вже тоді активну участь в громадській роботі, а саме співпрацював тісно з відомим і заслуженим діячем в ділянці економічного життя Перемищини покійним д-ром Теофілем Кормошем. Це була моя перша зустріч з бл. п. проф. Д. Коренцем.

Вдруге зійшовсь я з ним у вересні 1925-го року, коли почав працювати як учитель з Торговельній Школі Т-ва „Просвіта" (пізніше Т-ва „Рідна Школа") у Львові, що її довголітнім заслуженим директором був Денис Коренець.

Становище й праця педагога, а зокрема керівника була за польських часів перед 2-ою світовою війною дуже відповідальна і важка. Зрозуміти й оцінити її належно може тільки той, хто працював в українській школі. Постійно треба було боятись, чи не „вискочить" щось таке, що наразить школу на небезпеку, і того, щоб не попасти в конфлікт із власною совістю громадянина-українця, з українським громадянством, ну, і з польською державною владою. Нелегка це була проблема. Зокрема праця в Торговельній Школі була настільки трудна, що школа була в очах польської поліції просто експозитурою УВО чи ОУН і прибіжищем і азилем всіх „виврготовцуф" і „виколєсьцуф", як злобно висловлювалися про молодь Торговельної Школи польські державні чинники. І справді: з одного боку безоглядний наступ цілого польського державного апарату на унищення всього українського життя і заходи реалізувати 25-літній плян Грабського „На знищеніє Русі", а з другого боку спротив і реакція всього українського населення, зокрема шкільної молоді. Постійний стан напруження, непевности, неспокою, нервовости. Нещасні наслідки польського наступу (я маю тут на думці тільки шкільництво) всім нам відомі: викидання учнів зі шкіл за приналежність, чи підозріння в приналежності до таємних організацій, труднощі в прийманні до університету чи до інших вищих шкіл, перенощення вчителів-українців і розкидання їх по найдальших закутинах корінної Польщі, неприймання на працю в шкільництві нових абсольвентів у ч и т е л ь с ь к и х семінарій, чи філософії — ось квіти з городця польської шкільної політики на Західньо-Українських землях під Польщею. І скільки турбот і клопотів мав Д. Коренець на пості директора Торговельної Школи, скільки нервів це його коштувало, про це знають найкраще його співробітники-вчителі.

Для характеристики умовин і атмосфери, в яких приходилось працювати і дир. Коренцеві і нам, вчителям, згадаю тут один епізод зі шкільного життя в Торговельній Школі.

Було це в березні 1933 р. Нашу школу, що містилась тоді при вул. Корняктів, візитував начальник фахового шкільництва львівської Шкільної Кураторії, польський педагог д-р Карло Заґаєвський. Була це людина віком старша, поважна, розумна і вимоглива, але приступна і вирозуміла. Цей колишній гімназійний професор за австрійських часів був посвояченний з якоюсь українською родиною з Гуцульщини, мав до Гуцульщини сантимент і може тому ставився до нашої Торговельної Школи прихильно. Візитував він її залюбки кожного року. При тому жартував, мовляв „візитація, це одиноке урядово дозвалене перешкоджування в науці" (говорив він це по-німецьки, бо був „ґерманістом" і любив переплітати розмову німецькими фразами). Візитація його тривала тиждень або два, а то й місяць. І ось, візитуючи школу в березні 1933, він заповів, що прийде до нас на свято з нагоди ім'янин Пілсудського, 19-го березня. Шкільна Кураторія наказала цей день відсвяткувати врочисто. Ми, вчителі, з дир. Коренцем на чолі, мало не зомліли. Бо досі всі державні свята, приписані польською шкільною владою, ми „обходили" так: ішли до Преображенської церкви на тиху Службу Божу, верталися до школи, молодь покрутилась кілька хвилин по коридорах і „тишком-нишком" щезала. Ніяких концертів, академій, промов, співів, деклямацій . . . А тут візитатор заповідає, що прийде на це „врочисте свято", отже що тут зробити? Якщо „відсвяткуємо" так, як досі, то Кураторія відповідно це „оцінить" . . . Директор скликав Педагогічну Раду і ця вирішила: молодь і вчителі з директором зберуться в день „свята" в школі, підемо до церкви на тиху Службу Божу, при чому катехит буде відправляти Б о г о служення повільнішим темпом, аніж звичайно, щоб це довше потривало, після Богослуження зберемось у школі, директор відкриє „свято", потім учитель-польоніст (д-р Е. Ю. Пеленський) відчитає уривок з писань Пілсудського, а на кінець один з учнів віддеклямує по-польськи якийсь короткий віршик Міцкевича, чи Конопніцької.

Приходить 19 березня. В школі збирається молодь, директор і вчителі. Приходить візитатор Заґаєвський. Тиха Служба Божа, трохи довша, як звичайно, закінчена відспіванням молоддю пісні „Боже Великий, Творче всесильний", в якій, як відомо, сказано: „. . . . люд у кайданах, край у руїні, навіть молитись ворог не дасть . . ." Пісні слухають і візитатор Заґаєвський і поліційні аґенти (дуже „побожні", бо приходили до церкви на кожне Богослуження нашої школи). Згадана церковна пісня була на індексі польської влади, і окремий обіжник Кураторії забороняв її співати шкільній молоді. Та ми мали на нашу оборону „арґумент" дуже тяжкого калібру, що, мовляв, ці слова в пісні відносяться до Москви, а не до Польщі.

ЗАВДАННЯ, ЩО ЙОГО ТРЕБА ВИКОНАТИ

У спогадах д-ра Ярослава Падоха, що почали друкуватися в „Свободі" і написані з приводу 25-річчя смерти одного з ідеологів і основоположників націоналістичного руху в Західній Україні Степана Охримовича, згадано, що одним із задушевних задумів і плянів Покійного було закінчити започаткований його дядьком Юліяном Охримовичем „Нарис розвитку української національно - політичної думки", виданий вже після смерти автора в незакінченому стані в „Новітній Бібліотеці" у Львові.

Треба сказати, що на той час Степан Охримович був чи не одним з найбільш компетентних для виконання такого задуму не тільки з огляду на своє споріднення з автором незакінченого твору, але й на своє зацікавлення та студії над історією української політичної думки й активну участь в політичному житті західньо - української націоналістичної молоді 20-х і 30-х років цього сторіччя.

Сприяло цьому у великій мірі середовище, в якому народився і в якому виростав пок. Степан Охримович. Стара галицька родина Охримовичів зайняла видатне місце в політично - громадському житті Західньої України. Прадід Степана о. Йосиф Охримович був в'язнений австрійською владою за свою політичну діяльність у твердині Шпільберґ і закінчив у в'язниці своє життя. Між дядьками Степана були такі видатні громадські діячі і політики, як Володимир Охримович, адвокат і учений, основник Української Національно - Демократичної Партії, головний редактор „Діла", і згаданий вже Юліян Охримович, політичний діяч молодого покоління дев'ятсотих років, редактор часопису „Шляхи", в 1917-1918 роках секретар центрального комітету Української Партії Соціялістів-Революціонерів, розстріляний большевиками у 1921 році в Криму. З цієї ж родини вийшла і Степанова тітка, відома діячка Олена, пізніша дружина публіциста і політика Миколи Залізняка. Тому традиції активної участи в політичному житті були завжди живі, в роді Охримовичів, і вони у великій мірі вплинули на розвиток і ріст молодого провідника націоналістичного руху бл. п. Степана Охримовича.

Багато досвіду і вироблення в цьому напрямку давала Степанові Охримовичеві і безпосередня активна участь в тодішньому політичному житті західньо - української молоді: студент Українського Таємного Університету в Львові, член УВО, пізніший ідеолог і один з провідників Союзу Української Націоналістичної Молоді, учасник

Степан Охримович

націоналістичного Конґресу в січні 1929 року, на якому створено Організацію Українських Націоналістів, — він був не тільки „маґна парс" цього нового політичного руху, але і його промотором. І ще треба сказати, що це з-під його проводу, з його школи вийшло багато майбутніх видатних провідників Української Повстанчої Армії, таких, як Дмитро Грицай, Олекса Гасин та інші.

Задушевної мрії пок. Степанові Охримовичеві не повелося зреалізувати. Від здійснення задуму закінчити дядьковий „Нарис розвитку політичної думки" відтягали його безупину вимоги активної політики та громадсько-суспільної діяльности і незабаром — в самому розцвіті життя перервала невблаганно ці пляни жорстока смерть (дня 10 квітня 1931 року). Це й пізніші події (спалення польською боївкою батьківського дому) привели до втрати написаних розділів і зібраних пок. Степаном Охримовичем матеріялів.

Коли дивитися сьогодні з перспективи чвертьсторіччя, що минуло від його смерти, на це задумане завдання, то треба ствердити, з одного боку, що воно залишилося ще й до сьогодні невиконаним, а з другого боку, що воно непомірно збільшилося і поширилося. Докладних широких студій і вивчення вимагає вже не тільки розвиток політичної думки в загальному, але й історія таких діб, як та, що її співтворцем він був, — доба росту й оформлення українського націоналістичного руху, як і та, що прийшла у висліді першої — українська визвольна боротьба в роки другої світової війни і після неї. Але й ці теми — це тільки вирізки з великої історії політичної реалізації української проблеми в першій половині XX віку.

Деякі з розділів цієї великої історії української політичної думки нашої доби сьогодні важче написати, як, наприклад, дати історію якоїсь із діб української історії 17-го чи 18-го сторіч. Учасники й очевидці подій повмирали або погинули, розгубилися всі потрібні матеріяли, залишилося обмаль документів і записок, бо ж ті, що брали участь в діях і боях ОУН й УПА, не мали ні часу, ні можливости їх вести. Сьогодні дослідники, пишучи про такі чи інші періоди сучасної нам історії, мусять покладатися вже на спогади не раз сторонніх, далеких до подій осіб.

Але про започатковане колись Ю. Охримовичем і пляноване потім Степаном Охримовичем завдання написати історію української політичної думки треба думати і треба його реалізувати. Виконати його зможе сьогодні вже тільки більший гурт людей, який поставить собі завданням не тільки дослідити і вивчити проблеми, але й насвітлити їх якнайосновніше і з різних боків. Це буде найкращим пам'ятником і на могилу того українського соціяліста-революціонера, що, здається, перший в українській публіцистиці подумав про таку справу, як історія української політичної думки, і що, як її автор, поліг, скошений большевицькою кулею, і на могилу його небожа, вже українського націоналіста-революціонера, що збирався теж не тільки писати цю історію, але і її творити, і що йому смерть не дала його задуму довершити.

Б. Кравців

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Загальні Збори Лікарського Товариства.

24 березня ц. р. в Українському Народному Домі в Ню Йорку відбулись Загальні Збори Відділу метрополітальної нюйоркської округи Українського Лікарського Товариства в Америці. Цей Відділ має тепер 170 членів, з яких, правда, тільки частина активні. На Зборах були приявні 32 лікарі. Головував на Загальних Зборах д-р Олександер Сушків. Обрано нову Управу Відділу у такому складі: голова — д-р Богдан Олесницький, заступники голови — д-р О. Варан і д-р М. Крижанівський, секретар — д-р С. Ванах і скарбник — д-р І. Гребеняк. Контральна Комісія: д-р О. Сушків, д-р Носковська й д-р Свистун - Рівес. З діяльности Відділу на першому місці треба згадати його жертвенність: напр. на школу ім. св. Юрія Відділ склав $1,000, а окремі його члени разом склали коло $10,000. Відділ заходиться разом із Т-вом Інженерів біля оснування власної літньої оселі.

Д-р О.

Вунсакет, Р. Ай.

Шевченківське Свято.

18-го березня 1956 заходами Відділу УКК у Вунсакет, Р. Ай., відбулося Свято Т. Г. Шевченка. В Українській Православній Церкві після Служби Божої о. пот. С. Голутяк відслужив панахиду за спокій душі незабутнього Кобзаря України. Під час Панахиди співав чол. хор „Бандура".

По полудні відбулася Святочна Академія, присвячена пам'яті Т. Г. Шевченка. Академія почалася співанням Американського Гимну. Потім чол. хор „Бандура" відспівав „Заповіт" Шевченка. Вступне слово в імені УКК сказав о. прот. С. Голутяк. Зазначивши невпинну боротьбу ворогів України проти пророчого слова Шевченка, о. Голутяк звернувся з закликом гідно продовжувати традицію шанування пам'яті Т. Шевченка й тим виявляти свою національну свідомість. По вступнім слові хор „Бандура" виконав три пісні: „Сонце заходить", муз. Роздольського, „Літа орел", муз. Стеценка, „Огні горять", муз. Воробкевича. Виконання хору було добре під кожним оглядом".

Наступною точкою була деклямація п. М. Чагарина „Розриті могили". Ця деклямація була справді голосом його серця і тому зробила на присутніх дуже гарне враження.

Пані Надія Голутяк проспівала три пісні: „Садок вишневий", муз. Кириченка, „Ой дай же, Боже", муз. Леонтовича, „Ой у саду", муз. Гайворонського. Приємно вражав ніжний ліризм голосу, бездоганні звучання верхів, мелодійність і модуляційна легкість музичних висловів. Акомпаніював о. С. Голутяк.

Святочний реферат мав проф. Т. Пасічник на тему: „Шевченко, містерія українського національного відродження". Реферат був короткий, але змістовний і настроєвий. Перед перервою о. прот. С. Голутяк звернувся з теплим словом до присутніх і закликав скласти добровільні датки на Укр. Нац. Фонд. Зібрано $89.00.

Другу частину Академії відкрив мішаний хор при Українській Православній Церкві у Вунсакет. Хор відспівав три пісні: „Учітеся, брати мої", муз. Котка, „Думи мої", муз. Воробкевича, „Ой горе тій чайці", муз. Леонтовича. Хор співав голосово повно е ритмічно вирівняно.

Вкінці віддали свій поклін Пророкові України діти „Рідної Школи" при Українській Православній Парафії. Реферат про життя Шевченка читала Сандра Чагарин. Реферат прочитано бездоганно. З деклямаціями виступали: Голутяк Д., Голутяк С., Мішанець П., Ковальчук М., Чагарин І., Голутяк Дарина, Глядик М., Каролишин М., Карась Д., Каролишин Б., Кокольська Ф., Карась Ф., Ольшанський Ф., Гнецко Є., Чагарин П., Павлишин П., Косюк І., Градюк І., Мішнець М., Косюк Л., Ясінчук Ф., Ковальчук Г. Деклямації перепліталися з коротенькими поясненнями. Деклямації зробили на присутніх найкраще враження. По деклямаціях діти заспівали дві пісні: „Ой нема, нема", „Ось він високо над нами". Спів був певний, бадьорий і викликав бурю оплесків. Закінчили діти свою програму співанням „Заповіту" Шевченка. Присутні сердечно нагороджували виконавців довгими оплесками. П. М. Чагарин, голова місцевого Відділу УКК, подякував гостям, що вшанували Академію своєю присутністю, а всім виконавцям подякував за прекрасне виконання програми.

Свято закінчилося співом Українського Національного Гимну.

Свято відбулося в залі при Українській Православній Церкві ім. св. Михаїла.

Учасник Свята.

Балтімор, Мд.

Піврічний попис учнів УМІ.

26-го лютого відбувся піврічний попис учнів УМІ в Балтиморі, кляси фортепіяну п. Л. Шавякової.

Першу частину програми заповнили наші найменші: Леся Пісецька, Ляля Юзенева, Іляна Шавяківна, Петрусь Курилас, Юстинка Темюківна та старшої групи (II. н.) Олег Траска. Другу частину програми старша група (II. н.) та III. н.): Марійка Хмілевська, Ірина Враска, Олег Вулавка, Слава Зелинська та Дарія Поліщуківна. В першій часті побіч чужих композиторів, як Шуман, Райт, Байер, Роджес та інші, відограно твори Р. Савицького, І. Соневицького, А. Лазаренка та Безкоровайного. Про „гармонію і силу" цих „безпедальних музикантів" ще занадто рано щось сказати, але не можна промовчати про, так би мовити, технічний поступ, від попереднього попису, бо він замітний! Мило вражає ще „ґуверверський" вишкіл, — оте уміння виходу на сцену, реверанс, серйозність під час попису і т. д., все це разом є „аванс" до майбутньої доброї поведінки не тільки на сцені, але скрізь і завжди; і „аванс" безплатний, який дає музична школа. Виступи старшої групи, з колядками та щедрівками, укладу: В. Барвінського, В. Безкоровайного, Р. Савицького та І. Соневицького, громадянство щиро сприйняло.

В третій частині програми позначився надсподіваний поступ учнів УМІ, як в технічнім, так і в музичнім удосконаленні. Олег Вулавка, в „Марші літер" Шуберта, Марійка Хмілевська в „День Шуберта" та Олег Траска в „Валяді" Бурґмюллера, знайшли в цих творах і „музичну душу" твору композиторів! А це вже є та таємниця в мистецтві, яку називаємо „іскрою Божою", яка зможе розгорітися „в огонь неугасимий"!

Не відстають в своїй музичній та технічній „мандрівці" Слава Зелінська та Дарія Поліщуківна. Приємно було слухати виконання Сонатіни, оп. 157, ч. 8 Шпіндлера (Слава Зелінська) та „Тульпан", оп. III. Ліхнера (Д. Поліщуківна).

На закінчення цього коротенького звіту про піврічний попис, хочеться побажати, щоб наші композитори займали більше місця в програмах навчання.

Павло Талан.

Балтімор, Мд.

Виступ українських студентів на „Юніверсіті оф Мериленд".

Вперше в історії Мерилендського Університету в його залях виступила танцювальна група Української Студентської Громади в Балтіморі.

14 квітня Міжнародній Клюб Мерилендського Університету влаштував в дев'яту річницю свого існування — Міжнародну Фієсту, до участи в якій запрошено різні національні групи, які студіюють на цьому університеті. Заходами Української Студентської Громади в Балтіморі, зокрема її відпоручника Т. Царика, який в підготовку виступу української групи вложив багато зусиль, запевнено виступ українських танцюристів.

Перед самим початком Фієсти виникли труднощі з вивішенням українського прапору, але й вони були переборені і український прапор висів поруч інших.

На закінчення мистецької частини вечора проголошено виступ українських студентів, а конференсіє дав коротку інформацію про українців та про українських студентів.

Перед численно зібраними студентами, професорським складом та представниками чужинецьких амбасад і консулств з Вашингтону українські студенти в національних строях виконали під керівництвом молодого талановитого студента і танцюриста Тараса Хархаліса — „Гопак" і „Запорожця". Появу українців всі присутні зустріли бурхливими оплесками, якими й переривали оба танці.

Після виступу наших танцюристів і цілу групу українських студентів, представлено президентові університету докторові Елкінсові і дорадникові чужинецьких студентів др-ові Ф. А. Вріджерсові. Зокрема цікавились українськими студентами професор соціології д-р. В. Мелвін та директор канцелярії Університету.

Українську групу запрошено до виступів на Католицькому Університеті в Вашингтоні 20 і 21 квітня.

О. Зінкевич

„Аїда" в Літературно-Мистецькому Клюбі

Однієї з останніх п'ятниць відбулася в Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку цікава імпреза: виконувано з грамофонових записів (фрагментарично) і пояснювано оперу Верді „Аїда". Був це експеримент з кожного погляду вдалий і гідний уваги.

Сьогоднішні модерні способи награвання і найновіші, т. зв. „high fidelity" фонографи являються у репродукції всякого роду музики надзвичайним здобутком. Новочасні вдосконалення механічного відтворювання музики дають все більшу ілюзію автентичного звучання і підкреслюють характеристичні ціхи різних реґістрів голосу, поодиноких інструментів, груп інструментів і цілого ансамблю.

Такий досконалий новітній засіб репродукції музичної літератури повинен бути використаний всюди там, де нема до диспозиції відповідних камерних, симфонічних, чи оперових ансамблів.

Думаю, що управа Літер.-Мист. Клюбу в Ню Йорку зробила добре діло, набуваючи такий „high fidelity" апарат. Йде тільки про те, щоб його у відношенні до завдань Клюбу і до потреб публіки доцільно використати.

Авдиція фрагментів з „Аїди" була для слухачів корисною не лиш тому, що вони слухали славний твір Верді у доброму виконанні обсади римської опери, але передусім тому, що могли слідкувати за розвитком акції, та за музичною побудовою твору на основі прослуханої передтим історії і аналізи твору, а навіть його фабули, що їх подав п. І. Соневицький.

Це насуває нам думку, що подібні авдиції повинні відбуватися перманентно, а в їх програмі повинні бути може саме не опери, які все ж таки полягають у великій мірі на візуальних враженнях — а радше музика камерна і симфонічна. Велику користь міг би принести громадянству, а передусім молоді цикл цікавих концертів, яких програма намічувала би найважливіші камерні і симфонічні твори, обов'язково насвітлені з боку історичного і музично-змістового.

Започатковану управою Клюбу акцію в цьому напрямі треба гаряче вітати і масовою участю на цих імпрезах дати доказ, що добра музика, у виконанні найкращих світових ансамблів може мати і в нас постійного слухача.

Роман Савицький.

Концерт Я. Миґасюка

В неділю, дня 1 квітня 1956 року за ініціятивою Українського Музичного Інституту відбувся концерт скрипака Ярослава Миґасюка в залі Українського Народного Дому в Ню Йорку. В програму ввійшли такі твори: скрипковий концерт Д-дур (т. зв. „Аделяйде") В. А. Моцарта; монументальна „Кройцерова" соната, оп. 47 Л. ван Бетговена; Варіяції на тему композитора Кореллі в опрацюванні Тартіні-Крайслера; „Мрії — В. Косенка; Народні танки чч. 5 і 6 — Бартока; Віденський каприз — Крайслера; Канцонета — д'Амброзія; Скерцо — Тарантелля — Венявського.

Без сумніву найціннішим козирем Я. Миґасюка — це його глибокий та співучий тон, який допомагає скрипакові вже з перших хвилин нав'язати тісний контакт з своєю авдиторією. Жаль тільки, що через свою недиспозицію внаслідок недуги скрипак не зміг вповні виявити свого мистецтва, приземлюючи інколи чистоту інтонації в поодиноких виконаннях. Я. Миґасюк — не конвенціональний музика, а справжній артист; його виконання промовляють виразом щирої безпосередности, а його інтерпретація є вислідом творчого процесу.

Фортепіяновий супровід спочивав у руках досвідченого акомпаніятора, пяніста Романа Савицького.

На домагання присутніх концерт закінчився низкою надданків.

Ігор Соневицький

ВИВОЗИ ДО КАЗАХСТАНУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

найближчих днях будуть вивозити". Це одне слово „вивозити" набирало таємничо-страховинної сили. Всі лягали в постелю так, наче б мали востаннє проспати у власному ліжку, і часто, дуже часто, не могли всю ніч заплющити очей. Одні заздалегідь спакували на дорогу необхідні речі, інші, навпаки, забобонно боялися робити якунебудь підготову до далекої подорожі.

Кого енкаведисти забрали з собою як призначеного на висилку, той пропадав, мов камінь, кинений у воду. Минало кілька місяців, і нараз приходила від засланого листівка з якоїсь далекої екзотичної місцевости. Приходили й довгі листи з докладним описом недолі. Цензура, мабуть, не переглядала цих листів, бо деякі з них змальовували такі страхіття, що люди здригались, перечитуючи їх.

Ніхто не знає навіть приблизної кількости осіб, вивезених уночі з 13-го на 14-го квітня 1940 р. зі Львова, і ніхто не подбав, уже після прогнання большевиків німцями, щоб вияснити кількість депортованих з цілої Західньої України під час першої большевицької окупації. Польський екзильний уряд в Лондоні оцінює число депортованих із східніх територій колишньої Польщі, себто з українських і білоруських земель, на 1,500.000. Владислав Студніцький в брошурі „Панування Совєтської Росії у східній Польщі, 1939-1941" (Варшава 1943) подає кількість депортованих з самої Галичини — 1,800.000 осіб. Це число треба вважати перебільшеним, а все ж нема сумніву, що тих нещасних жертв були десятки, а може сотні тисяч. Із самого Львова зорганізували большевики три велетенські транспорти „виселенців", з яких кожний налічував по кільканадцять тисяч людей. А де інші міста й містечка, де села, що широкими смугами підлягли виселенню?..

Коли большевики зайняли вдруге західньоукраїнські землі і надовго в них загосподарилися, деяка кількість українських вигнанців вернулись на рідну землю. Це були, мабуть, ті, що відбули свою 5-, 8- чи 10-річну „кару". Але скільки з вивезених не вернулись і не вернуться вже ніколи? Скільки було таких, що згинули по дорозі від знущань, бруду й недоїдання, скільки померло в найнужденніших умовах, серед суворої природи й диких людей, на засланні? Дві молоденькі сестри писали до знайомих у Львові: „Рятуйте нас, бо згинемо! Маму поховали ми ще в домовині, для брата вже не стало, так зашили ми тіло в покривало і поклали в могилу серед киргизьких степів".

Могили українських засланців, розкинені по безлюдних степах Казахстану, належать до найтрагічніших наших могил.

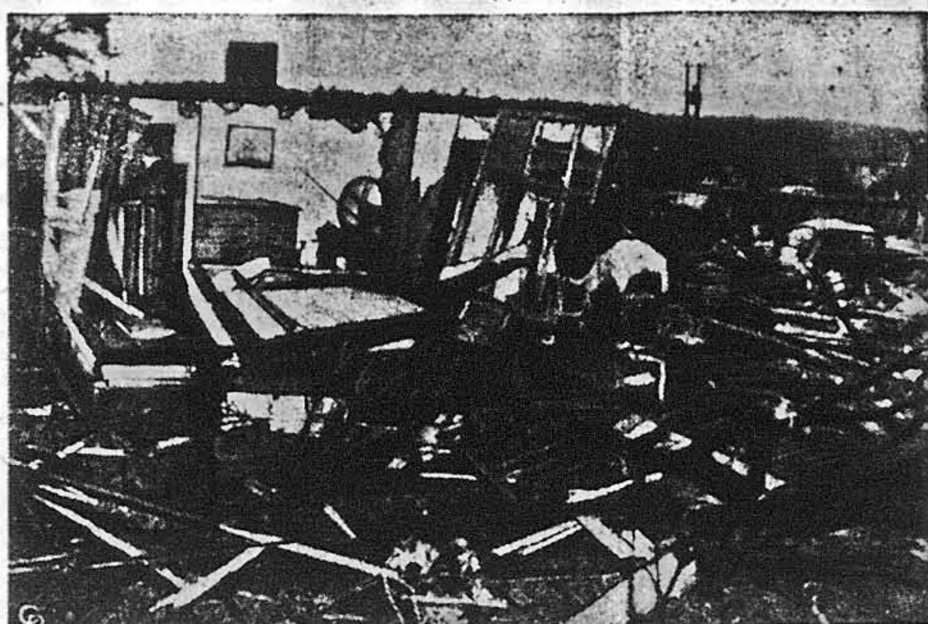
ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНСоюзу ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ЧИТАЙТЕ НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК „СВОБОДУ"

ПІСЛЯ ТОРНАДА В АЛАБАМІ

В Бирмінґем, Алабама, торнадо залишив здебільша такі руїни, як на цьому фото. — Під час торнада згинуло 22 особи і було понад двісті ранених.

Спорт

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

УСК „Січ" — С. К. Екстеншен, Трентон 8:1 (3:1).

Елизабет, 15 квітня. — В півфінальних змаганнях за Чашу Стейту Ню Джерзі „Січ" високо перемогла противника, який в показнику трентонської Кепітал Ліґи займає тепер перше місце. Щоправда початок гри зовсім не заповідав такого розгрому трентонців. Вони почали змагання сильними наступами на ворота „Січі" і деякий час держали перевагу над господарями. Вже в 3-тій хвилині завдяки непорозумінню між оборонцем і воротарем, січовики витягають м'яч зі сітки своїх воріт.

Після 15-ти хвилин „Січ" приходить чимраз більше до голосу і опісля зовсім опановує грище та держить ініціятиву в своїх руках. Перші ворота для „Січі" здобуває Маркусь з випуску Конопасевича, а вслід за ними сам Конопасевич підвищує вислід з підворітного замішання. Вислід першої півгри устійнює Вітюк дуже гарним вільним з 16-ти метрів, за фавль на Лютаку, якому сьогодні припала роля лівого крайника.

По зміні піль вже в 2-ій хвилині Маркусь добуває сильним стрілом наступні ворота з подачі Вітюка. Противник заломлюється, змінює воротаря, але ворота сиплються дальше. Авторами дальших воріт є: Конопасевич, Маркусь, Вітюк і Ляцко. Вже після шостих воріт січовики сповільнюють темпо і починають легковажно забавлятися подачами в поперек грища, виснажуючи противників, що бігають в безладі. Цим розгромом над трентонцями „Січ" закваліфікувала себе до фіналу проти Марітімо, переможця другої півфінальної гри в Трентоні з Польським Демократичним Клюбом (4:0.).

Склад „Січі": Білканич, — О. Голюка, Панкевич, — Клоків, Ляцко, Олинець, — Маркусь, Вітюк, Конопасевич, Ю. Голюка, Лютак, Понось.

В наступну неділю „Січ" грає мистецькі змагання проти Про Джуве на своєму грищу Воріненко Парку.

В. С.

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

ВСЯЧИНА

УСПІХ ІНЖЕНЕРА УКРАЇНЦЯ

Д-р ін-. Степан Тисовський з Боффало, Н. Й., одержав управнення професійного інженера (Proffessional Engineer) та мірника (Licensed Land Surveyor) на нюйоркський стейт. Д-р Тисовський є членом Американського Крайового Товариства Професійних інженерів.

КАПІТАН КОРАБЛІВ „КВІН МЕРІ" І „КВІН ЕЛИЗАБЕТ"

Недавно вийшла друком книжка під заголовком „Капітан Королевих". Є це автобіографія капітана Ґеррі Ґрейттиджа, яку записав від нього Ричард Колліср. В цій книжці описана „одисея" цього капітана, який почав службу на кораблі молодим хлопцем і дійшов до найвищої ранґи в пасажирській фльоті, бо був командантом найкращих кораблів, таких як „Квін Мері" і „Квін Елизабет". В першій світовій війні він був під Ґалліполі, де англійці воювали проти турків, пізніше був на кораблі, який пошкодила німецька торпеда, перевозив під большевицьким обстрілом російську аристократію з Архангельська до Англії під час революції, евакував англійські війська з Франції в 1940 році під стрілами німецької артилерії. Пізніше під час останньої війни возив кораблем „Квін Мері" по 15,000 американських вояків до Англії через Атлантик, а також возив Черчила до Ялти в 1944 році через заміноване німцями Чорне море. В своєму житті на кораблі цей капітан пережив дійсну „одинею": торнада і тайфуни, голод і спрагу та брутальність моряків на переповнених кораблях під час небезпек. Та капітан Ґрейттидж вдоволений зі свого життя, він здобув найвищі почесті, доступні для моряка в пасажирській фльоті.

АМЕРИКАНСЬКІ ДІТИ НЕ ЛЮБЛЯТЬ МАТЕМАТИКИ

На зборах психологічного Товариства в Атлантик Ситі, Н. Дж., професор психології на Університеті стейту Ню Гемшир Джордж М. Геслеруд доповідав про те, що американські учні в віці від 10-ох до 15-ох років не люблять математики. З цього цей професор зробив висновок, що внаслідок цього в цій країні існує брак науковців, головним чином інженерів. Японський професор Такао Умемото в своїх дослідах прийшов до висновку, що японські учні в тому самому віці захоплюються математикою.

В САН ФРАНСІСКО НАЙБІЛЬШЕ ПИЯКІВ

Марк Келлер і Вера Ефрон з Єйльського університету вивчали число алькоголіків в окремих містах цієї країни і ствердили, що найбільше пияків має Сан Франсіско, бо аж 16,760 на кожних 100,000 населення в віці понад 20 років. Найменше число пияків із найбільших американських міст має Болтімор, Мериленд, бо тільки по 5,120 на 100,000 населення. Коло 7,000 на те саме число мешканців припадає в містах: Вашинґтон, Д. С., Шикаґо, Филаделфія і Питсбурґ, а по 5,000 — Пассадена, Каліфорнія, Ютика, Н. Й., і Литл Рок, Аркензо.

НОВИЙ ПТАХ НА ФЛОРИДІ

До 1942 року в цій країні не було птаха білої чаплі. Та в тому році вона по раз перший появилася на Флориді, і тепер вже їх нараховують коло 2,000. Біла чапля висока на 20 стіп, має червоні ноги з чорно-брунатними лапами, і з'їдає інсекти, які появляються на пасовиськах в слідах рогатої худоби.

ТАРЗАН, ч. 3654. В пастці.

Тарзан далеко замандрував, не занюхавши дичини. Нагло він нахмурився, бо саме перед ним появилось село людожерів, з якого втекла дівчина.

Зацікавившись, він схилився на галузі, що висіла над частоколом, але струхлявілий конар зломився і він упав впрост на вулицю села.

Негайно тузін войовників рушив уперед, погрожуючи списами. — Схопіть його! — крикнув ватажок Манґа.

РОЗШУКИ

Іван ГЛУШКО з села Бірчі, п. Рудки пошукує свого батька Михайла ГЛУШКА, який був забраний до совєтської армії та пропав на совєтському фронті. Хто знає про нього чи він сам, прошу писати на адресу:
THEODORE PETRYSZYN
2443 Thurman Avenue
Cleveland 13, Ohio
Заграничні газети прошу передрукувати.

Никола ГЛУШКО з с. Поріче Задвірне, пов. Рудки, пошукує свого брата Івана ГЛУШКА, який живе в Америці. Хто знає про нього, або він сам, прошу писати на адресу: Theodore Petryszyn, 2443 Thurman Ave. Cleveland 13, Ohio. — Заграничні газети прошу про передрук.

Дочка Марії МИКОЛІВ, замужня ФОЙТ, пошукує своєї тети Анастазії МИКОЛІВ, зам. Прокопчук. Голоситись на адресу:
ANNA FOYT
469 Boyd Ave., Winnipeg 4, Man. Canada.
або: WASYL MOROZ
74 E. 7th St., New York City

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка 97 Відд. повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го квітня, о год. 2-ій пополуд., в приміщенні шкільної залі Української Православної Церкви при 45-47 Hope Ave. Присутність всіх членів обов'язкова. — П. Величко, рек. секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Т-во Запорозька Січ Відд. 342 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го квітня, о год. 2-ій попол., в церковній залі 641 Roosevelt Ave. Проситься всіх членів явитись на означений час. — Гр. Волянський, предс.; Н. Кіра, кас.; І. Маркович, скр.

САВТПОРТ, КОНН. — Т-во ім. Т. Шевченка Відд. 84 подає до відома всім членам місцевим і позамісцевим, що перші квартальні збори відбудуться в неділю, 22-го квітня, в залі У. Н. Дому 279 Кінґс Гайвей Вест, о год. 4-ій попол. Проситься всіх прибути полагодити справи, які будуть на деннім порядку і поплатити свої місячні вкладки. — О. Куян, предс.; М. Ґудзік, кас.; П. Дудко, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори С-ва Преч. Діви Марії, Відд. 259 відбудуться в неділю, 22-го квітня в церковній залі 4952 So. Paulina St., о год. 1:30 попол. — П. Трусяк, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. — Б-во св. о. Николая Відд. 175 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22. квітня, а 1-ій год. попол., в У. Н. Домі, 4655 Мартин. Проситься членів прибути на час, тому що на зборах буде досить важних справ до вирішення. Пригадується довгуючим членам, щоб на цих зборах вирівняти свої залеглості, бо інакше будуть суспендовані. — С. Пелих, предс.; І. В. Іванчук, фін. секр.